

УДК : 341.645.2:341.123

ДИПЛОМАТІЯ У МЕХАНІЗМІ ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПОРІВ

Банчук-Петросова Олена Вікторівна

кандидат наук з державного управління,

Київський національний університет культури і мистецтв,

м. Київ, Україна

ORCID:0000-0001-8426-1475

Lenschik1@gmail.com

Надіслано:

04.02.2020

Рецензовано:

07.03.2020

Прийнято:

15.03.2020

У статті шляхом аналізу результатів наукових досліджень, нормативно-правової бази з'ясовано особливості та значення дипломатії в механізмі врегулювання міжнародних територіальних спорів. З'ясовано, що до дипломатичних засобів вирішення міжнародних територіальних спорів відносять т. зв. «погоджувальні засоби», серед яких: перемови, консультації, слідча й погоджувальна комісії, посередництво, добрі послуги тощо. Встановлено, що дипломатичними вказані засоби визначаються зважаючи на те, що сторони спору самостійно «контролюють» спір та можуть прийняти або ж відкинути запропонований механізм врегулювання спору.

З'ясовано, що найбільш простим, зручним і прийнятним для сторін міжнародного спору засобом його розв'язання є переговори. Вони являють собою процес пошуку рішень зі спірних питань самими сторонами шляхом встановлення безпосереднього контакту та досягнення угоди між ними. Встановлено, що різновидом переговорів є консультації. Вони використовуються для продовження встановлених контактів. До консультацій звертаються тоді, коли необхідно поновити переговори у зв'язку з обставинами, що виникли знов. З'ясовано, що іншим видом регулювання міжнародних територіальних спорів є інститут мирного врегулювання шляхом використання добрих послуг, що являють собою сукупність міжнародно-правових норм, які регулюють діяльність третіх держав або міжнародних організацій з метою здійснення за їх власної ініціативи або на прохання держав, що знаходяться в конфлікті і направлені на встановлення або поновлення прямих переговорів. Встановлено, що іноді виникають ситуації, коли сутність конфлікту зводиться до іншого розуміння фактичних обставин, що послужили підставою для спору. У такому випадку пришвидшити його врегулювання дозволяє висновок слідчих і примирних комісій.

Виокремлено «віртуальну» дипломатію як різновид дипломатичного способу вирішення міжнародних територіальних спорів, що має допоміжний

характер. Наголошується на тому, що віртуальна дипломатія є найбільш оптимальним, зручним, економічно вигідним і перспективним методом ведення дипломатичних переговорів із застосуванням інноваційних підходів. Аргументовано доцільність визнання та детального врегулювання процедури віртуальної дипломатії на міжнародному рівні.

Ключові слова: дипломатія; міжнародний територіальний спір; засоби мирного вирішення міжнародних спорів; переговори; консультації; інститут добрих послуг; віртуальна дипломатія; міжнародний конфлікт.

Banchuk-Petrosova Olena, Ph.D. in Public Administration, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

Diplomacy in the Mechanism of International Territorial Disputes Settlement

The article deals with the peculiarities and importance of diplomacy in the mechanism of international territorial disputes settlement by analyzing the results of scientific research and the legal framework. Diplomatic means of resolving international territorial disputes have been found to include so-called “reconciliation facilities”, including negotiations, consultations, investigative and conciliation commissions, mediation, good services, etc. It has been established that diplomatic means are determined by the fact that the parties to the dispute independently “control” the dispute and may accept or reject the proposed mechanism of dispute settlement.

It has been found that negotiation is the simplest, most convenient and acceptable means for the parties to an international dispute. They represent the process of finding disputes by the parties themselves by establishing direct contact and reaching an agreement between them. It has been established that consultations are a type of negotiation. They are used to continue the established contacts. Consultations are sought when negotiations need to be resumed in the light of emerging circumstances. It has been found that another type of regulation of international territorial disputes is the institution of peaceful settlement through the use of good services, which are a set of international legal norms that regulate the activities of third countries or international organizations for the purpose of their own initiative or at the request of are in conflict and aimed at establishing or renewing direct negotiations. It has been found that situations sometimes arise when the essence of the conflict is reduced to a different understanding of the factual circumstances that gave rise to the dispute. In such a case, the conclusion of investigative and conciliation commissions may be accelerated.

“Virtual” diplomacy has been singled out as a kind of diplomatic way of resolving international territorial disputes, which is of ancillary character. It is emphasized that virtual diplomacy is the most optimal, convenient, economically

advantageous and promising method of diplomatic negotiation using innovative approaches. The expediency of the recognition and detailed regulation of the virtual diplomacy procedure at the international level is argued.

Key words: diplomacy; international territorial dispute; means of peaceful settlement of international disputes; negotiations; consultations; institute of good services; virtual diplomacy; international conflict.

Банчук-Петросова Елена Викторовна, кандидат наук по государственному управлению, Киевский национальный университет культуры и искусств, г. Киев, Украина

Дипломатия в механизме урегулирования международных территориальных споров

В статье путем анализа результатов научных исследований, нормативно-правовой базы, выяснены особенности и значение дипломатии в механизме урегулирования международных территориальных споров. Установлено, что к дипломатическим средствам решения международных территориальных споров относят так называемые «согласительные средства», среди которых: переговоры, консультации, следственная и согласительная комиссии, посредничество, добрые услуги и тому подобное. Установлено, что дипломатическими указанные средства определяются несмотря на то, что стороны спора самостоятельно «контролируют» спор и могут принять или отвергнуть предложенный механизм урегулирования спора.

Установлено, что наиболее простым, удобным и приемлемым для сторон международного спора средством ее решения являются переговоры. Они представляют собой процесс поиска решений по спорным вопросам самими сторонами путем установления непосредственного контакта и достижения соглашения между ними. Установлено, что разновидностью переговоров являются консультации. Они используются для продолжения установленных контактов. К консультациям обращаются тогда, когда необходимо возобновить переговоры в связи с обстоятельствами, возникшими вновь. Выяснено, что другим видом регулирования международных территориальных споров является институт мирного урегулирования путем использования добрых услуг, которые представляют собой совокупность международно-правовых норм, регулирующих деятельность третьих государств или международных организаций с целью осуществления по их собственной инициативе или по просьбе государств, которые находятся в конфликте и направлены на установление или возобновление прямых переговоров. Установлено, что иногда возникают ситуации, когда сущность конфликта сводится к иному пониманию фактических обстоятельств,

послуживших основанием для спора. В таком случае ускорить его урегулирования позволяет вывод следователей и примирительных комиссий.

Выделено «виртуальную» дипломатию как разновидность дипломатического способа решения международных территориальных споров, который имеет вспомогательный характер. Подчеркивается, что виртуальная дипломатия является наиболее оптимальным, удобным, экономически выгодным и перспективным методом ведения дипломатических переговоров с применением инновационных подходов. Аргументировано целесообразность признания и детального урегулирования процедуры виртуальной дипломатии на международном уровне.

Ключевые слова: дипломатия; международный территориальный спор; средства мирного разрешения международных споров; переговоры; консультации; институт добрых услуг; виртуальная дипломатия; международный конфликт.

Вступ

Всесвітня історія людства – це переплетення конфліктів та компромісів. Досить тривалий період історії міжнародні суперечки вирішувалися війнами, міжнародними та внутрішніми збройними конфліктами. Однак у ХХ ст., нормативно закріпившись у таких міжнародних актах як Статут Ліги Націй 1918 р., Пакт про відмову від війни як інструмент національної політики 1928 р. та Статут ООН, характеру універсальної норми набула заборона застосування збройної сили для вирішення міжнародних конфліктів. У свою чергу, заборона застосування збройної сили дала поштовх для розвитку мирних засобів і процедур вирішення міжнародних конфліктів.

Нині врегулювання міжнародних конфліктів та кризових ситуацій є одним із найактуальніших завдань сучасної дипломатії. Особливого значення вивчення питання дипломатії у механізмі врегулювання міжнародних спорів набуває у контексті сучасних міжнародних територіальних спорів. Адже територія як об'єкт спору має величезне значення для держави. Як і населення, вона є матеріальною основою його існування, надаючи перспективи для економічного та політичного рівня розвитку країни. Сучасна держава не сприймається інакше, як в межах чітко обмеженого земного простору, тобто території (Baburin, 1997).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Окремі аспекти дипломатичних заходів вирішення міжнародних конфліктів та спорів вивчали: І.І. Бойко, О.М. Малишева, О.О. Григор, С.Р. Асірян, О.Ю. Горлова та ін. Проте попри існуючі наукові доробки це питання все ще потребує подальшого вивчення та переосмислення.

Адже наразі майже відсутні дослідження, присвячені дипломатії у механізмі врегулювання саме міжнародних територіальних спорів.

Формулювання мети і завдань статті

Мета статті – шляхом аналізу результатів наукових досліджень, нормативно-правової бази з'ясувати особливості та значення дипломатії у механізмі врегулювання міжнародних територіальних спорів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Термін «спори» на законодавчому рівні згадується в Статуті Організації Об'єднаних Націй (Charter of the United Nations...), як один із видів конфліктної ситуації. У той же час дослідження засвідчило, що це поняття також вживається в договірній практиці поряд із такими дефініціями як «конфлікт», «неузгодженість», «протиріччя», «розбіжність», «суперечка» тощо.

Зауважимо, що доктрина міжнародного права не виділяє єдине універсальне загальновизнане визначення терміна «міжнародні спори». Основні ознаки спору встановлюються для потреб реалізації процедури врегулювання міжнародних спорів, передбаченої конкретним міжнародним договором. Проте, існують випадки, коли регламентація процедур мирного врегулювання відбувається без формального визначення ознак міжнародного спору. Усе це вплинуло на загальний підхід до визначення змісту цього поняття, що ґрунтується на практиці Міжнародного Суду та визначає міжнародні спори як конфлікт правових поглядів, що об'єктивно існує до початку розгляду справи.

Основою міжнародного територіального спору є територіальні розбіжності, тобто розбіжності, пов'язані зі встановленням правового режиму і приналежності відповідної території до тієї чи ін. держави.

Системний аналіз положень міжнародних нормативно-правових актів дозволяє виокремити дві форми вирішення міжнародних суперечок. Так, зокрема, відповідні положення, де зазначається, що сторони, які беруть участь у будь-яких суперечках, продовження яких могло б загрожувати підтримці міжнародного миру та безпеки, перш за все, повинні спробувати вирішити спір шляхом переговорів, експертизи, посередництва, примирення, арбітраж, судові спори, звернення до регіональних органів чи угод чи інших мирних засобів на їх вибір, містить Статут ООН. Звідси випливає, що міжнародній практиці відомі такі дві групи засобів мирного вирішення спорів як дипломатичні та правові.

Необхідно зазначити, що в науковій літературі (Malysheva, 2017) до першої групи відносять т. зв. «погоджувальні засоби», серед яких: перемови, консультації, слідча й погоджувальна комісії, посередництво, добрі послуги тощо. Дипломатичними вказані засоби визначаються зважаючи на те, що сторони спору самостійно «контролюють» спір та можуть прийняти або ж

відкинути запропонований механізм урегулювання цього спору. У свою чергу, до другої групи, яка визначається як правові засоби, входять міжнародний арбітраж і розгляд спору міжнародними судами.

У межах цього дослідження нами буде більш детально вивчено дипломатичні засоби мирного вирішення міжнародних спорів. Насамперед, зауважимо, що з др. пол. XX ст. дипломатичні засоби розв'язання міжнародних спорів почали набувати різноманітності. Якщо в минулому вона здійснювалася переважно у формі переговорного процесу в рамках різних конгресів (наприклад, Вестфальський конгрес 1648 р., Віденський конгрес 1815 р. та ін.), то нині багатостороння дипломатія провадиться в рамках: міжнародних універсальних (ООН) і регіональних (ЄС, ОБСЄ, ЛАД) організацій; конференцій, комісій та ін., які створюють або скликають для вирішення тієї чи ін. проблеми (наприклад, Паризька конференція з питань В'єтнаму, Спільна комісія з урегулювання конфлікту в Південно-Західній Африці); багатосторонніх зустрічей на найвищому рівні, зокрема, зустрічі лідерів країн т.зв. «Великої Вісімки»; діяльності посольств окремих держав (наприклад, посольство США у КНР спільно з китайськими та японськими дипломатами приділяло особливу увагу пошуку рішень проблем на Корейському півострові. Аналогічні заходи запроваджуються американськими дипломатами спільно з дипломатичними представниками ін. країн (зокрема, Латинської Америки, Центральної та Південної Африки) (Grigor, 2015).

Дипломатичні засоби врегулювання міжнародних спорів передбачені численними міжнародно-правовими актами. Серед них Конвенція про мирне розв'язання міжнародних зіткнень (І Гаазька конвенція), Загальний акт про мирне вирішення міжнародних спорів від 26 вересня 1928 р. тощо.

Найбільш простим, зручним і прийнятним для сторін міжнародного спору засобом його розв'язання є переговори. Необхідно зазначити, що у всіх міжнародно-правових актах, які стосуються мирного вирішення міжнародних суперечок, переговори є першочерговим способом, що підтверджує їх дієвість, універсальність та ефективність. Вони являють собою процес пошуку рішень із спірних питань самими сторонами шляхом встановлення безпосереднього контакту та досягнення угоди між ними (Malysheva, 2017). Усе це робить переговори найбільш поширеним і ефективним, а отже, і одним із найважливіших засобів врегулювання міжнародних розбіжностей.

Переговори є формою вирішення юридичного конфлікту шляхом обговорення його зі сторонами конфлікту з метою досягнення взаємовигідного (компромісного) рішення. Цей метод в основному заснований на повазі супротивників один до одного, що дозволяє домовитися, коли інтереси не збігаються, думки і погляди розходяться, але ефективні переговори можуть запобігти конфліктам у майбутньому (Asiryanyan, Gorlova, 2017).

Однією з передумов вирішення міжнародної територіальної суперечки за допомогою переговорів є створення переговорної ініціативи, основними формами якої є усна пропозиція у розмові між представниками держав, дипломатичне озвучення та внесення пропозицій щодо переговорів у ЗМІ. У той же час, важливим є відстеження переговорної ініціативи договору. Результатом переговорної ініціативи між державами є взаємне зобов'язання порівняно швидко розпочати переговори.

Залежно від кількості сторін переговори поділяються на двосторонні та багатосторонні переговори. Прикладом двосторонніх переговорів можна вважати Консультативний комітет президентів України та Польщі, частину якого очолює Секретар Ради національної безпеки та оборони України та Секретар Ради національної безпеки Республіка Польща, яка проводиться два-три рази на рік, і обговорює політичні та економічні питання.

Міжнародні переговори присвячені вивченню проблем міжнародних відносин або вирішенню будь-яких суперечок чи конфліктів. Наприклад, Женевська конференція про Індокитай 1954 р. (Брали участь 9 країн), Міжнародна конференція з врегулювання Лаоського питання в 1961–1962 рр. у Женеві (в ньому взяли участь 14 держав), Загальна європейська нарада 1973–1975 рр. з питань безпеки та співробітництва (брало участь 35 держав) тощо (Kremenjuk, 1991).

У формі переговорів можуть бути усні або письмові, або переговори за допомогою листування (наприклад, обмін повідомленнями, колективна записка, словесні, меморандуми, меморандуми).

Розробка та укладення взаємоприйнятних угод є основною метою переговорів, що відрізняє їх від усіх інших видів дипломатичної діяльності - розмови, листування, консультації тощо. Тому не завжди зустрічі, навіть на найвищому рівні, розглядаються як переговори.

Прямі переговори є одним із найбільш актуальних та провідних засобів вирішення міжнародних розбіжностей. Наука міжнародного права не містить декларативних правил, що регулюють здійснення міжнародних переговорів, тобто початок, тривалість, порядок ведення та форми переговорів залишаються на розсуд країн-учасниць. Однак міжнародна спільнота під час переговорів керується трьома основними принципами, серед яких принцип рівності, принцип доброї волі та принцип добросовісного пошуку сторонами вирішення конфлікту.

Переговори є дуже гнучким засобом: їхній формат, рівень, тривалість та інші параметри можна встановити для потреб конкретної ситуації, а суперечки можна вирішувати як на основі діючого міжнародного права, так і створення нових норм. Наприклад, для регулювання двосторонніх відносин між Бутаном та КНР регулярно проводяться переговори з прикордонних

питань та питань безпеки, спрямованих на зменшення напруги, оскільки між Бутаном та Китаєм є чотири спірні території, які займають площу більше 270 кв. км (A New Bhutan Calling, 2020).

Переговори дозволяють усунути небажане втручання третіх сторін у спір. Водночас цей засіб має суттєві недоліки: сильніша сторона має здатність чинити тиск на слабку сторону; переговори можуть закінчитися марними; досягнута домовленість може бути юридично не обов'язковим для Toshо. Так, наприклад, на початку 2014 р. Між Палестиною та Ізраїлем у США проходили міжнародні переговори щодо обміну певними територіями шляхом визнання суверенітету Палестини, але переговори закінчилися безрезультатно.

Важливою і цілісною функцією майже всіх переговорів сучасності є формування громадської думки. Так, у деяких випадках кордони території держави промальовувались без урахування етнічної групи, культурних та релігійних спільнот, тобто без урахування громадської думки, внаслідок чого деякі народи закінчили життя в різних державах. Саме це сприяє збереженню хронічних до конфліктних ситуацій у відносинах між державами. Наприклад, процеси створення незалежних держав в Азії, Африці, Латинській Америці після розпаду колоніальних імперій, формування кордонів державних утворень СРСР: республік Середньої Азії, Кавказу, Півночі та Сибіру.

Усі переговори також виконують інформаційно-комунікаційну функцію, оскільки учасники розраховують отримати додаткову інформацію про різні проблеми, в тому числі про ті, що не мають прямого відношення до проблеми, що обговорюється, але уточнюють позицію партнерів. Якщо партнери, що ведуть переговори, не ставлять собі за мету домовитись, то інформаційно-комунікаційна функція набуває самостійного характеру, перетворюючись на засіб взаємодії сторін. Це особливо важливо у випадках, коли відносини між державами не заслуговують на довіру. Крім того, переговори можуть виконувати такі функції, як координація дій на міжнародній арені, відволікаючи увагу партнера від вирішення інших проблем. Усі функції часто виконуються в ході переговорного процесу одночасно.

Різновидом переговорів є консультації. Вони використовуються для продовження встановлених контактів. До консультацій звертаються тоді, коли необхідно поновити переговори у зв'язку з обставинами, що виникли знов (Воуко, 2007). Як зазначається в Декларації про запобігання й усунення спорів і ситуацій, які можуть загрожувати міжнародному миру і безпеці, і про роль ООН в цій сфері від 5 грудня 1988 р., державам слід використовувати консультації для того, щоб краще розуміти погляди, позиції та інтереси одна одної. З аналізу норм Декларації про запобігання та вирішення суперечок та ситуацій, які можуть загрожувати міжнародному миру та безпеці,

та про роль ООН у цій галузі, впливає, що держави повинні використовувати консультації, щоб краще зрозуміти погляди, позиції та інтереси один одного.

Необхідно зазначити, що під консультаціями слід розуміти регулярні контакти між главами держав або Міністерством закордонних справ. Серед видів консультацій політичні консультації заслуговують на особливу увагу. Вони представлені як «м'які», «необов'язкові» засоби дипломатичної практики. Вони використовувалися серед держав Сходу (Китай, Японія) у процесі взаємодії з європейськими країнами в середині XIX століття (A New Bhutan Calling, 2020).

Іншим видом регулювання міжнародних територіальних спорів є інститут мирного врегулювання шляхом використання добрих послуг, що являють собою сукупність міжнародно-правових норм, які регулюють діяльність третіх держав або міжнародних організацій з метою здійснення з їх власної ініціативи або на прохання держав, що знаходяться в конфлікті і направлені на встановлення або поновлення прямих переговорів між тими, що позиваються. Це один із стародавніх та найбільш гнучкіших способів врегулювання протиріч.

Основна мета хороших офісів – налагодити контакти між сторонами, розпочати дипломатичні переговори між сторонами та забезпечити належні повноваження з моменту початку переговорів. Це фактично завершує хороші офіси. Це може сприяти початку переговорів будь-яким способом (надання території, приміщень, створення умов для початку переговорів, первинний контакт між сторонами, що зводиться до встановлення технічного зв'язку). Наприклад, надання ЮНЕСКО своєї території для переговорів між Червоною Хмера́мі та владою Камбоджі; або надання території США для вирішення ізраїльсько-палестинського питання тощо.

Найстарішим інститутом науки міжнародного права для врегулювання міжнародних суперечок є інститут медіації. Інститут медіації закріплений у ст 33 Статуту ООН та інших міжнародних документів.

Посередництво – це спосіб вирішення суперечки, при якому третя сторона безпосередньо бере участь у переговорах з метою узгодження взаємних претензій і винесення власних прийнятних для обох сторін пропозицій. Посередник бере участь у переговорах із власними пропозиціями або без них. Наприклад, у 1967 році війна між Індією та Пакистаном була місією Косигіна. Переговори проводилися на території СРДС в столиці Узбекистану. Була підписана угода, запропонована Косигінім, який брав участь у переговорах, пропонуючи сторонам прийнятні для них умови, на які вони погодилися.

Посередник, будучи активним учасником переговорів, має досить широке коло прав, усвідомлюючи, які він здатний суттєво впливати на хід та

результати суперечки. Ми можемо виділити наступні основні права посередника, необхідні для здійснення його функцій: брати участь у всіх переговорах сторін, пом'якшувати категоричні та заздалегідь неприйнятні вимоги сторін; вносити самостійні пропозиції щодо врегулювання суперечок. Крім того, посереднику часто надають право вести переговори, а іноді він гарантує виконання домовленості, досягнутої за його сприяння. Все це покладає на посередника низку обов'язків: неухильно дотримуватися основних принципів і норм сучасного міжнародного права; забезпечити сторони усіма законними засобами, щоб допомогти досягти мирного та взаємоприйняттого результату переговорів, запобігти будь-яким спробам диктатури та шантажу, застосувати політичний такт та мистецтво ведення переговорів; дотримуватися повної неупередженості, утримуватися від будь-якої допомоги однієї зі сторін на шкоду іншій; поважати суверенні права, честь і гідність суперечливих не втручатися у їхні внутрішні справи (Shtayniher, 1978).

Сучасна міждержавна практика свідчить про життєздатність та достатню ефективність медіації. Вона успішно використовується для мирного врегулювання низки міжнародних суперечок та розбіжностей. Для прикладу, в рамках Організації африканського єднання і за її межами успішним було посередництво для вирішення таких складних прикордонних збройних конфліктів, як мароккансько-алжирський (1963), ефіопсько-сомалійський і сомалійський кенійський (1964), конголезький (1964) та конфлікти між Екваторіальною Гвінеєю та Габон, Ємен та Південний Ємен, Танзанія та Уганда в 1972 році.

Зауважимо, що іноді виникають ситуації, коли сутність конфлікту зводиться до іншого розуміння фактичних обставин, що послужили підставою для спору. У такому випадку пришвидшити його врегулювання дозволяє, неупереджений авторитетний висновок щодо фактичного стану фактичної сторони спору, насамперед, за рахунок усунення невизначеності щодо кола міжнародного права, що застосовується до спору. Це можна зробити, створивши спірними сторонами на рівних підставах орган, який у встановленому порядку прийме висновок про фактичні обставини спору (слідча комісія) або на підставі результатів розслідування запропонує шляхи вирішення спору (примирна комісія).

Так, зокрема, міжнародна слідча комісія була застосована у справі Тавіньяно, Камупе та Галуа (суперечка між Францією та Італією) у 1912 році, а також у справі Тубантії (суперечка між Нідерландами та Німеччиною) у 1921–1922 рр. Положення Гаазьких конвенцій, які діють і сьогодні, послужили зразком при розробці інших багатосторонніх актів для мирного врегулювання міжнародних суперечок (Shtayniher, 1978).

У поєднанні з примирною процедурою слідча процедура застосовувалася у ряді випадків. До них належать: суперечка про албанські кордони 1921 року, суперечка про Верхню Сілезію 1921 року; прикордонні спори між Австрією та Угорщиною 1922 р.; між Угорщиною та Чехословаччиною, Угорщиною та Югославією у 1923 р.; між Польщею та Чехословаччиною у 1923 р.; суперечка Алданських островів між Фінляндією та Швецією в 1920 році; суперечка між Іраном та Туреччиною щодо територій Мосула в 1924–1925 роках; суперечка щодо інциденту Деміра Кару між Болгарією та Грецією в 1925 році; суперечки між Японією та Китаєм щодо Маньчжурії в 1931 році; між Болівією та Парагваєм про Гран-Чако в 1929 році; між Францією та Португалією в 1928 р.; Бельгія та Люксембург у 1934 р.; Данія та Литва в 1937 році (Shtayniher, 1978).

Зазвичай слідчі та примирні комісії не мають повноважень приймати юридично обов'язкові рішення для сторін спору. Однак сьогодні діють такі міжнародні договори, які передбачають обов'язковий характер їх рішень (наприклад, стаття 45 Конвенції про режим судноплавства на Дунаї 1948 р.).

Зауважимо, що примирні комісії мають більш широкі повноваження, ніж слідчі комісії, тому що можуть не тільки з'ясувати і встановлювати фактичні обставини, але і рекомендувати можливе розв'язання цього спору. Але все ж таки остаточне рішення в справі приймається сторонами та не пов'язане з висновками комісії (Malysheva, 2017).

Вивчаючи питання дипломатичних засобів розв'язання спорів не можна оминати увагою й так звану «віртуальну» дипломатію, яка охоплює прийняття рішень, координацію, спілкування, що здійснюється з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (Malysheva, 2017). Цей вид дипломатії ефективно використовується Державним департаментом США та включає використання соціальних медіа (Facebook та Twitter), програмного забезпечення для інтернет-телефонії (Skype), відеоканалів (Youtube). При цьому, необхідно зазначити, що віртуальна дипломатія не відмежується від традиційних форм дипломатичних відносин і не є їх заміною, а швидше стотлюючим і вагомим доповненням, яке може покращити та прискорити дипломатичні відносини, а також розширити їх сферу (Malysheva, 2017).

Висновки

Результати здійсненого дослідження дозволяють зробити висновок про те, що у сучасному світі існує доволі широка система дипломатичних заходів врегулювання міжнародних, у тому числі й міжнародних територіальних, спорів. Найбільш оптимальним, зручним, економічно вигідним та перспективним, на нашу думку, є метод віртуальної дипломатії, який надає можливість ведення дипломатичних переговорів із застосуванням

інноваційних підходів. З огляду на це, віртуальна дипломатія, безперечно, потребує визнання та детального врегулювання на міжнародному рівні.

Насамкінець, слід зауважити, що питання дипломатії у механізмі врегулювання міжнародних територіальних спорів потребує подальшого наукового дослідження у контексті розвитку та законодавчого визначення процедури віртуальної дипломатії.

References:

1. A New Bhutan Calling. (2020). *Outlook*, [online]. Available at: <http://www.outlookindia.com/article.aspx?237437>.

2. Asiryan, S., Gorlova, O. (2017). Mizhnarodnyy spir ta myrni zasoby yoho vyrishennya [International dispute and peaceful means of its settlement]. *Porivnyal'no-analitychne pravo* [Comparative analytical law], issue 4, pp. 325–328.

3. Baburin, S. (1997). *Terrytoryya hosudarstva: pravovye y heopolytycheskye problemy* [The territory of the state: legal and geopolitical problems]. Moscow: Moscow University Publishing.

4. Boyko, I. (2007). Evolyutsiya mekhanizmu myrnoho rozvyazannya mizhnarodnykh sporiv i vrehulyuvannya mizhnarodnykh konfliktiv z davnykh chasiv do Vestfalskoho konhresu [Evolution of the mechanism of peaceful settlement of international disputes and settlement of international conflicts from ancient times to the Congress of Westphalia]. *Visnyk Akademiyi advokatury Ukrayiny* [Bulletin of the Academy of Advocates of Ukraine], issue 3, pp. 154–160.

5. *Charter of the United Nations and the Statute of the Tribunal*: UN; Statute, International document dated June 26, 1945. Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

6. *Convention for the International Settlement of International Conflict* (I-Hague Convention): International document dated 18 October 1907. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_938.

7. Convention on the Regime of Navigation on the Danube: International document dated 18.08.1948. (2005). *Ofitsiyniy visnyk Ukrainy* [Official Gazette of Ukraine], no. 21, Art. 1178.

8. *Declaration on the prevention and resolution of disputes and situations that may threaten international peace and security and on the role of the United Nations in this area*: International document dated 05.12.1988. Available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_573.

9. *General Act Concerning the Peaceful Settlement of International Disputes*: International document dated 26 September 1928, as amended by the United Nations General Assembly: dated 28 April 1949. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f68.

10. Grigor, O. (2015). Bahatostoronnya dyplomatiya yak chynnyk urehulyuvannya mizhnarodnykh konfliktiv i kryzovykh sytuatsiy [Multilateral diplomacy as a factor in the settlement of international conflicts and crisis situations]. *Multiversum. Filosofs'kyi al'manakh* [Multiversum. Philosophical almanac], issue 3–4 (141–142), pp. 45–58.

11. Kremenyuk, V. A. ed. (1991). *International Negotiation: An Analysis, Approaches, Issues*. San Francisco, Oxford, Jossey-Bass, pp. 31–37.

12. Malysheva, O. (2017). Deyaki pytannya instytutu myrnoho rozvyazannya mizhnarodnykh sporiv [Some questions of the Institute of Peaceful Settlement of International Disputes]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal* [Legal scientific electronic journal], issue 6, pp. 378–381.

13. *On priority measures for legal clearance of the state border and its further arrangement: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 05.06.1993 no.415. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/415-93-%D0%BF>.

14. Schwartz, F. (1995). Politika konsul'tatsii v Yaponii. Mirovaya ekonomika y mezhdunarodnye otnosheniia [Consultation policy in Japan]. *World Economy and International Relations*, issue 3, pp. 23–28.

15. Shtayniher, P. (1978). *ООН и проблема региональной безопасности. ООН. Итоги. Тенденции. Перспективы* [UN and the problem of regional security. UN. The results. Trends. Prospects]. Moscow.